

LUCIA IRINESCU

Litigii privind raporturi de familie și minori

Editura

Hamangiu

Cuprins

CAPITOLUL I. PROTECȚIA COPILULUI CA SUBIECT

DE DREPT	1
<i>Secțiunea 1. Noțiunea de copil</i>	1
<i>Secțiunea a 2-a. Cadrul juridic internațional al protecției copilului</i>	6
§1. Declarația de la Geneva privind drepturile copilului din 1924	6
§2. Declarația drepturilor copilului, proclamată prin Rezoluția 1386 (XIV) a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite din 20 noiembrie 1959	7
§3. Convenția internațională cu privire la drepturile copilului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989	9
§4. Comitetul pentru Drepturile Copilului	10
§5. Convenția privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile privind protecția copiilor, adoptată la Haga la 19 octombrie 1996	13
§6. Convenția asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale, încheiată la Haga la 29 mai 1993	15
§7. Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, încheiată la Haga la 25 octombrie 1980	16
§8. Alte acte internaționale în materie	17

<i>Secțiunea a 3-a. Cadrul juridic european al protecției copilului</i>	19
§1. Protecția copilului în cadrul cooperării judiciare civile internaționale	20
§2. Protecția copilului în contextul migrației internaționale și al procedurilor de azil	22
§3. Protecția copilului în mediul digital	24
§4. Protecția copilului în calitate de consumator	40
§5. Protecția copilului în contextul schimbărilor climatice	45
<i>Secțiunea a 4-a. Rolul instanțelor europene în protecția drepturilor copilului</i>	49
§1. Curtea de Justiție a Uniunii Europene	49
§2. Curtea Europeană a Drepturilor Omului	56
<i>Secțiunea a 5-a. Cadrul juridic național privind protecția copilului</i>	61
§1. Cadrul legislativ	61
§2. Cadrul instituțional	75
<i>Secțiunea a 6-a. Modelul italian al protecției copilului. Reforma Cartabia</i>	83
CAPITOLUL II. LITIGII PRIVIND FILIAȚIA COPILULUI	87
<i>Secțiunea 1. Metamorfoza conceptului juridic de filiație: de la adevărul biologic la autonomia reproductivă</i>	87
§1. Filiația ca expresie a adevărului biologic	87
§2. Dreptul copilului la cunoașterea identității biologice	93
§3. Influența jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului asupra filiației	102

<i>Secțiunea a 2-a. Dimensiunea europeană a filiației: recunoașterea transfrontalieră și certificatul european de filiație</i>	109
<i>Secțiunea a 3-a. Stabilirea filiației pe cale judecătorească</i>	117
§1. Acțiunea în stabilirea maternității	117
1.1. Precizări introductive	117
1.2. Cazuri de admisibilitate	118
1.3. Regimul juridic al acțiunii în stabilirea maternității	122
1.3.1. Instanța competentă	122
1.3.2. Părțile	125
1.3.3. Imprescriptibilitatea dreptului la acțiune	126
1.3.4. Probele	127
1.3.5. Efectele hotărârii judecătorești de stabilire a maternității	129
§2. Acțiunea în stabilirea paternității copilului din afara căsătoriei	130
2.1. Obiectul acțiunii	130
2.2. Părțile	132
2.3. Imprescriptibilitatea dreptului la acțiune	135
2.4. Mijloacele de probă	135
2.5. Hotărârea judecătorească	140
<i>Secțiunea a 4-a. Acțiunea în contestarea filiației</i>	143
§1. Cazurile în care poate fi contestată filiația	143
§2. Părțile	145
§3. Instanța competentă	146
§4. Termenul de prescripție a dreptului la acțiune	148
§5. Mijloacele de probă	148
§6. Hotărârea judecătorească	149

<i>Secțiunea a 5-a. Acțiunea în tăgăda paternității copilului din căsătorie</i>	149
§1. Cazurile în care poate fi tăgăduită paternitatea	149
§2. Instanța competentă	151
§3. Părțile	152
§4. Termenul de prescripție a dreptului la acțiune	154
§5. Probele	157
§6. Hotărârea judecătorească	158
<i>Secțiunea a 6-a. Litigii privind filiația adoptivă</i>	159
§1. Aspecte generale	159
§2. Procedura adopției interne	164
§3. Procedura adopției internaționale	172
§4. Dispoziții comune privind procedura de judecată	176

CAPITOLUL III. LITIGII IZVORÂTE DIN EXERCITAREA AUTORITĂȚII PĂRINTEȘTI

<i>Secțiunea 1. Aspecte generale privind autoritatea părintească</i>	184
<i>Secțiunea a 2-a. Autoritatea părintească în era digitală. Conceptul de digital parenting</i>	191
<i>Secțiunea a 3-a. Litigii izvorâte din exercitarea autorității părintești</i>	204
§1. Exercițarea exclusivă a autorității părintești	204
1.1. Condițiile și temeiurile stabilirii exercitării exclusive	204
1.2. Înstrăinarea părintească, motiv pentru exercitarea exclusivă a autorității părintești	216
§2. Stabilirea sau modificarea locuinței copiilor minori	232
§3. Stabilirea sau modificarea programului de relații personale	244

§4. Suplinirea consimțământului unuia dintre părinți	252
4.1. Suplinirea consimțământului pentru eliberarea pașaportului minorului și deplasarea acestuia în străinătate	252
4.2. Suplinirea consimțământului cu privire la alegerea unității de învățământ a copilului	260
4.3. Suplinirea consimțământului pentru actele medicale privitoare la copil	263
§5. Limitele exercitării autorității părintești	
în mediul online	266
5.1. <i>Sharenting</i> -ul	266
5.2. Kidfluencerii	275
<i>Secțiunea a 4-a. Delegarea autorității părintești</i>	287
<i>Secțiunea a 5-a. Decăderea din exercițiul drepturilor părintești</i>	292
<i>Secțiunea a 6-a. Executarea hotărârilor judecătorești privind minorii</i>	300
§1. Reglementare	300
§2. Domeniul de aplicare	302
§3. Reguli speciale de executare	303
3.1. Somația de executare	303
3.2. Obligarea debitorului la plata unor penalități de întârziere	305
3.3. Reguli speciale de executare	309
3.4. Opunerea la executare	310
3.5. Refuzul minorului	312
BIBLIOGRAFIE	317

CAPITOLUL III.

LITIGII IZVORÂTE DIN EXERCITAREA AUTORITĂȚII PĂRINTEȘTI

Secțiunea 1. Aspecte generale privind autoritatea părintească

Autoritatea părintească reprezintă o modalitate de protecție a copilului minor prin părinți, cărora le revin, în acest sens, o serie de drepturi și îndatoriri cu privire la persoana și bunurile copilului, iar exercitarea acesteia trebuie subordonată interesului superior al copilului.

De lege lata, în dreptul intern, autoritatea părintească este reglementată în Titlul IV din Cartea a II-a a Codului civil. Potrivit art. 483 alin. (1) C. civ., aceasta reprezintă „ansamblul de drepturi și îndatoriri care privesc atât persoana, cât și bunurile copilului și aparțin în mod egal ambilor părinți”.

Sub aspect terminologic¹, această instituție a cunoscut mai multe denumiri, în funcție de contextual social și juridic, respectiv „puterea

¹ Din punct de vedere etimologic, termenul „autoritate” provine din latinescul *auctoritas*, -*atis*, care înseamnă autoritate, putere dată pentru exercitarea unei funcții. Codul civil din 1864 folosea noțiunea de „putere părintească”, preluată din dreptul roman. Familia tradițională romană se concentra în jurul lui *pater familias* – bărbatul care era șeful familiei și care avea puteri depline. Dreptul lui *pater familias* asupra copiilor săi a primit numele de *patria potestas*. Aceste puteri depline implicau dreptul lui *pater* de a hotărî soarta copiilor săi, el putând decide chiar uciderea celor aflați sub stăpânirea sa. *Pater* era singurul îndreptățit să îi recunoască pe copiii nou-născuți și să le dea un nume sau să îi abandoneze, să îi vândă ca sclavi în străinătate sau altui *pater* din cetate. Pentru dezvoltări, a se vedea D. ALEXANDRESCO, *Explicațiunea teoretică și practică a dreptului civil român în comparațiune cu legile vechi și cu principalele legislațiuni străine*, tomul II, ed. a 2-a, Ed. Librăriei Leon Alcalay, București, 1907, p. 452; M.I. FLOARE, *Exercitarea autorității părintești și problema locuinței obișnuite în*

părintească” în dreptul roman, „ocrotire părintească” sub imperiul Codului familiei din 1954 și „autoritate părintească” astăzi, din perspectiva Codului civil. Cu toate acestea, la nivel internațional și european¹, ansamblul drepturilor și obligațiilor părintești intră în sfera noțiunii de „responsabilitate/răspundere părintească/parentală”².

La nivel internațional și european, ansamblul drepturilor și obligațiilor părintești intră în sfera noțiunii de „responsabilitate/răspundere părintească/parentală”. Recomandarea 874 (1979) pentru o Cartă europeană privind drepturile copilului include sugestia de a se înlocui termenul *autoritate părintească*, considerat perimat, cu *responsabilitate părintească*, deoarece legiuitorul român a utilizat un

dreptul intern, în dreptul comparat și în dreptul internațional privat, în M. AVRAM (coord.), *op. cit.*, p. 241.

¹ În dreptul francez, noțiunea folosită este aceea de „autoritate părintească”. De fapt, reglementarea autorității parentale în România a avut drept sursă de inspirație dreptul francez. Același concept îl regăsim și în Codul civil german și în cel elvețian. Potrivit art. 371-1 C. civ. francez, modificat prin Legea nr. 2024-120 din 19 februarie 2024 care vizează garantarea respectării drepturilor la imagine ale copiilor, „Autoritatea parentală este un set de drepturi și îndatoriri care vizează interesul superior al copilului. Ea aparține părinților până când copilul atinge vârsta majoratului sau este emancipat, pentru a proteja siguranța, sănătatea, viața privată și moralitatea acestuia, pentru a asigura educația și pentru a permite dezvoltarea lui, cu respectul cuvenit pentru persoana sa. Autoritatea părintească este exercitată fără violență fizică sau psihologică. Părinții îl implică pe copil în deciziile care îl privesc, în funcție de vârsta și de gradul său de maturitate”. În literatura de specialitate franceză, autoritatea părintească este definită ca fiind „ansamblul de drepturi și îndatoriri recunoscute de lege părinților cu privire la persoana și bunurile copilului lor minor neemancipat, în vederea îndeplinirii obligației de îngrijire, educare și întreținere, precum și pentru a asigura dezvoltarea copilului, cu respectarea drepturilor persoanei sale”. A se vedea, în acest sens, PH. MALAURIE, H. FULCHIRON, *Droit de la famille*, 8e éd., Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence, Paris, 2023, p. 789.

² Pentru o clarificare privind noțiunea de autoritate *versus* putere, a se vedea M. AVRAM, *Nimeni nu vine la Tatăl decât prin mine: o incursiune în logica autorității și a puterii în dreptul privat*, în R.R.D.P. nr. 2/2019, p. 55-68.

termen care la nivel european este considerat deja perimat. De asemenea, Commission on European Family Law¹, care este o rețea internațională de cercetători și experți în dreptul familiei din majoritatea statelor europene și care are ca obiectiv principal armonizarea dreptului familiei în Europa, a definit conceptul de responsabilitate parentală² ca fiind „acel cumul de drepturi și îndatoriri menite să promoveze și să protejeze bunăstarea copilului. Acestea cuprind, în special: a) îngrijire, protecție și educație; b) menținerea relațiilor personale; c) stabilirea reședinței; d) administrarea proprietății; și e) reprezentarea legală”.

Regulamentul (UE) 2019/1111 (Bruxelles II ter) folosește tot termenul de „răspundere părintească”, pe care îl definește în art. 2 alin. (2) pct. 7 ca fiind „ansamblul drepturilor și obligațiilor conferite unei persoane fizice sau unei persoane juridice în temeiul unei hotărâri, al unui act cu putere de lege sau al unui acord în vigoare privind persoana sau bunurile unui copil, inclusiv încredințarea și dreptul de vizită”. În limbaj uzual, termenul uzitat este cel de „custodie”, împrumutat din alte sisteme de drept și întâlnit cu preponderență în situațiile în care părinții nu mai conviețuiesc³.

Convenția de la Haga din 19 octombrie 1996 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile privind protecția copiilor

¹ Commission on European Family Law (CEFL) este o organizație independentă de cercetare, și nu o instituție oficială a Uniunii Europene. Organizația a fost înființată în 2001 la Utrecht (Țările de Jos), la inițiativa unui grup de profesori europeni de drept al familiei condus de prof. Katharina Boele-Woelki, și are o mare influență asupra modului în care se dezvoltă și se armonizează dreptul familiei în Europa. Pentru detalii, a se vedea <https://ceflonline.net>.

² <https://ceflonline.net/wp-content/uploads/Principles-PR-English.pdf>.

³ Pe continentul nord-american se folosește noțiunea de *custody* (custodie), cu toate că acest termen face trimitere la situațiile de criză familială, când între părinți apare o ruptură. Pentru mai multe dezvoltări, a se vedea B.D. MOLOMAN, *Autoritatea părintească exclusivă*, Ed. Universul Juridic, București, 2024, p. 59 și urm.

definește termenul de „răspundere părintească” ca fiind „autoritatea părintească sau orice relație similară acestei autorități, prin care se determină drepturi, puteri și obligații ale părinților, tutorelui sau ale altui reprezentant legal în legătură cu persoana sau bunurile copilului” [art. 1 alin. (2)].

Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului instituie în art. 6 principiul responsabilizării părinților cu privire la exercitarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor părintești [lit. c)] și al primordialității responsabilității părinților cu privire la respectarea și garantarea drepturilor copilului [lit. d)], apropiindu-se astfel, la nivel terminologic, de reglementările europene în domeniu.

În ceea ce ne privește, apreciem că multitudinea semantică este generată, în fapt, de dificultatea de a găsi un termen care să oglindească în mod fidel conținutul complex și implicațiile profunde ale acestei instituții, întrucât prerogativele sale se extind atât asupra persoanei, cât și asupra bunurilor copilului. Cu toate acestea, achiesăm la optica legiuitorului european, motivat de faptul că noțiunea de „responsabilitate părintească” poate naște în fiecare părinte sentimentul că, pe de o parte, aducerea pe lume sau adopția unui copil vine la pachet cu o serie de îndatoriri față de acesta, iar, pe de altă parte, acest fapt nu îi conferă părintelui drepturi depline asupra copilului, care este o persoană autonomă, inclusiv din punct de vedere juridic, și nu este doar o extensie sau o proiecție a părinților¹.

Dincolo de aceste discuții, autoritatea părintească rămâne una dintre instituțiile fundamentale ale dreptului familiei, guvernată de o

¹ Pentru opinia potrivit căreia noțiunea de autoritate părintească este preferabilă, a se vedea M. AVRAM, *Prefață* la B.D. MOLOMAN, *Autoritatea părintească...*, op. cit., p. 14. Potrivit autoarei, „noțiunea de autoritate poate fi formalizată din punct de vedere logic, ca o relație logică între trei termeni (titularul autorității, subiectul autorității și domeniul), care presupune două componente axiomatice: autoritatea epistemică (prerogativa titularului autorității de a emite propoziții cu valoare de adevăr din domeniul autorității) și autoritatea deontică (prerogativa titularului autorității de a emite aserțiuni: decizii, directive, ordine etc., care pot fi respectate sau reproduse)”.

serie de principii fundamentale, printre care cel al *egalității părinților în exercitarea autorității părintești (principiul coparentalității)*, al *exercitării autorității părintești numai interesului superior al copilului*¹, al *implicării copilului în deciziile care îl privesc* și al *independenței patrimoniale în raporturile dintre părinți și copii*². În plus, trebuie subliniat că această instituție a evoluat de-a lungul anilor de la *autoritatea părintească* (sau, mai degrabă, paternă) centrată pe adult, care reflecta principiul roman *patria potestas* și se concentra pe drepturile părintelui asupra copilului, la noțiunea centrată pe copil, de *responsabilitatea părintească*, ce situează interesul superior al copilului în centrul obligațiilor și drepturilor părinților.

Astfel cum am arătat, potrivit art. 483 alin. (1) C. civ., autoritatea părintească este definită ca fiind „ansamblul de drepturi și îndatoriri care privesc atât persoana, cât și bunurile copilului și aparțin în mod egal ambilor părinți”. Prin urmare, autoritatea părintească reprezintă principala formă de ocrotire a copilului, o consfințire juridică a menirii părinților de a crește copilul, de a-l educa potrivit propriilor convingeri și valorilor societății, dar mai ales în respectul interesului superior al copilului. Ea exprimă atât drepturi, cât și obligații, fiind concepută nu ca un privilegiu al părinților, ci ca o responsabilitate juridică și morală exercitată în beneficiul exclusiv al minorului. În mod tradițional, autoritatea părintească include dreptul și îndatorirea părinților de a crește copilul, dreptul de a avea legături personale cu copilul și de a veghea la creșterea, educarea, învățătura și pregătirea profesională a acestuia, dreptul de a stabili locuința copilului, dreptul părintelui de a ține copilul și de a cere înapoierea acestuia de la orice persoană care îl ține fără drept, dreptul de a consimți la adopția copilului, dreptul părintelui de a-l reprezenta pe minor în

¹ Pentru dezvoltări, a se vedea A.R. MOTICA, *Considerații privind aplicarea principiului ocrotirii interesului superior în caz de divorț al părinților săi*, în A.U.V.T. nr. 2/2014, p. 131-145; M. AVRAM, *Interesul superior...*, op. cit., p. 103-119.

² C. MUNTEANU, *Principiile fundamentale ale autorității părintești*, în D.A. POPESCU, S. GOLUB (eds.), op. cit., p. 622 și urm.

actele civile ori de a-i încuviința actele juridice și obligația de întreținere.

Ca regulă generală, părinții exercită împreună și în mod egal autoritatea părintească, însă legiuitorul a reglementat în art. 398 și art. 507 C. civ. o serie de motive obiective și întemeiate pentru care instanțele judecătorești pot dispune exercitarea autorității părintești de către un singur părinte¹. Potrivit art. 35 alin. (1) din Legea nr. 272/2004, copilul are dreptul să crească alături de părinții săi. Creșterea copilului însumează mai multe elemente, iar în funcție de vârsta, sexul, gradul de dezvoltare fizică și intelectuală, personalitatea copilului etc., părinților le revin drepturi și îndatoriri adaptate nevoilor acestuia.

Conținutul autorității părintești nu este static; el evoluează în funcție de transformările sociale și de noile realități în care copilul este chemat să se dezvolte. Potrivit art. 487 C. civ., intitulat „Conținutul autorității părintești”, „Părinții au dreptul și îndatorirea de a crește copilul, îngrijind de sănătatea și dezvoltarea lui fizică, psihică și intelectuală, de educația, învățătura și pregătirea profesională a acestuia, potrivit propriilor lor convingeri, însușirilor și nevoilor copilului; ei sunt datori să dea copilului orientarea și sfaturile necesare exercitării corespunzătoare a drepturilor pe care legea le recunoaște acestuia”. Prevederile art. 503 alin. (1) C. civ. trasează regula în materia exercitării autorității părintești, și anume exercitarea în comun: „Părinții exercită împreună și în mod egal autoritatea părintească”. Regula se aplică atât în situația în care părinții locuiesc separat și minorul locuiește doar cu unul dintre ei², cât și atunci când aceștia sunt divorțați³. În cazul în care autoritatea părintească se exercită în

¹ A se vedea și B.D. MOLOMAN, *Aspecte privind evoluția autorității părintești. (I) Noțiune și principii*, în R.D.F. nr. 1/2022, p. 249 și urm.

² În acest sens, a se vedea O. GHÎĂ, *Unele considerații...*, *op. cit.*, p. 215 și urm.

³ Pentru dezvoltări, a se vedea L. IRINESCU, *Dreptul familiei, op. cit.*, p. 443; *idem*, *Litigii izvorâte din logodnă și căsătorie*, Ed. Hamangiu, București, 2025, p. 193 și urm.

comun de ambii părinți după divorț, aceștia pot să stabilească de comun acord locuința copilului, iar instanța va lua act de înțelegerea lor atunci când consideră că este în interesul superior al copilului. Instanța are posibilitatea să cenzureze înțelegerea părinților ori de câte ori constată că nu corespunde interesului superior al copilului¹.

Totodată, în conformitate cu prevederile art. 483 alin. (2) C. civ., „Părinții exercită autoritatea părintească numai în interesul superior al copilului, cu respectul datorat persoanei acestuia, și îl asociază pe copil la toate deciziile care îl privesc, ținând cont de vârsta și de gradul său de maturitate”. Legiuitorul român a preferat să nu definească conceptul de „interes superior al copilului”, deoarece acesta este unul complex, care nu poate să cuprindă toate aspectele ce trebuie avute în vedere atunci când se analizează situația copilului. Interesul superior al copilului „se circumscrie dreptului copilului la o dezvoltare fizică și morală normală, la echilibru socioafectiv și la viața de familie” [art. 2 alin. (2) din Legea nr. 272/2004]. În determinarea interesului superior al copilului trebuie luate în considerare mai multe elemente prevăzute în mod expres în art. 2 din Legea nr. 272/2004, respectiv: nevoile de dezvoltare fizică, psihologică, de educație și sănătate, de securitate și stabilitate și apartenență la o familie; opinia copilului, în funcție de vârsta și gradul de maturitate; istoricul copilului, având în vedere în mod special situațiile de abuz, neglijare, exploatare, înstrăinare părintească sau orice altă formă de violență asupra copilului, precum și potențialele situații de risc care pot interveni în viitor; capacitatea părinților sau a persoanelor care urmează să se ocupe de creșterea și îngrijirea copilului de a răspunde

¹ Pentru dezvoltări, a se vedea M. AVRAM, C.I. MOCANU, *De la Ana la Caiafa: interogații și soluții privind locuința alternantă a minorului*, în R.D.F. nr. 1-2/2019, p. 51; I.I. NEAMȚ, *Locuința alternantă. Sau când „interesele superioare ale părinților” sunt mascate sub forma interesului superior al copilului. O analiză critică*, în R.D.F. nr. 1/2021, p. 325-373; L. IRINESCU, *O lume minunată cu multe jucării și două locuințe pentru copii*, în A.U.A.I.C., tomul LXVII, nr. 2/2021, p. 45-60.

nevoilor concrete ale acestuia; menținerea relațiilor personale cu persoanele față de care copilul a dezvoltat relații de atașament¹.

Astăzi, pe lângă protecția fizică și educație, părinții trebuie să gestioneze și aspecte legate de viața digitală a copilului: accesul la internet, utilizarea rețelelor sociale, protecția datelor personale și evitarea expunerii excesive. Această largire a sferei autorității părintești presupune o reinterpretare a drepturilor și obligațiilor tradiționale, pentru a răspunde unor provocări care, în urmă cu doar câteva decenii, erau inexistente.

Secțiunea a 2-a. Autoritatea părintească în era digitală. Conceptul de digital parenting²

În mod tradițional, părinții au dreptul și obligația de a crește copilul, de a-i asigura întreținerea, de a decide asupra educației lui, de a-i proteja sănătatea fizică și psihică, de a-i administra bunurile și de a-l reprezenta în actele juridice³. În egală măsură, sunt datori să respecte viața privată și demnitatea copilului, precum și să îi asculte opinia, potrivit vârstei și gradului său de maturitate.

În ultimele decenii însă, viața copilului s-a mutat tot mai mult în mediul digital. Viața offline a copiilor s-a contopit cu cea online, iar educația, socializarea, divertismentul se realizează prin intermediul

¹ A se vedea M.A. OPRESCU, *Principiul interesului superior al copilului în dreptul Uniunii Europene. De la consacrare teoretică la recunoaștere jurisprudențială în contexte cu elemente de extraneitate*, în R.D.F. nr. 1/2021, p. 374-384; A.E. BORLIANU, *op. cit.*, p. 19-31; L. TEC, *Tensiuni...*, *op. cit.*, p. 324.

² O parte din analiza prezentă reia și dezvoltă considerații publicate anterior în L. IRINESCU, *De la autoritatea părintească la digital parenting...*, *op. cit.*, p. 74.

³ Pentru dezvoltări în legătură cu drepturile și îndatoririle părintești cu privire la persoana copilului, a se vedea C. NICOLESCU, *Dreptul familiei*, *op. cit.*, p. 543 și urm.; M. AVRAM, *Drept civil...*, *op. cit.*, p. 460 și urm.; C.C. HAGEANU, *Dreptul familiei*, *op. cit.*, p. 286 și urm.; E. FLORIAN, M.I. FLOARE, *Dreptul familiei...*, *op. cit.*, p. 554 și urm.

tehnologiei. Este important să atenționăm asupra faptului că mediul digital este conceput în primul rând pentru a servi intereselor comerciale ale companiilor de tehnologie, ale căror obiective sunt creșterea numărului de utilizatori ai serviciilor, maximizarea timpului petrecut pe platforme, în scopul de a genera și colecta un volum mare de date personale, care sunt utilizate pentru a crește veniturile din publicitate. Mai multă atenție, mai multe vizualizări și mai multe clicuri duc la profituri mai mari. Ideea unei lumi digitale care respectă drepturile fundamentale ale utilizatorilor, în care copiii sunt participanți activi, contrastează puternic cu realitatea actuală¹.

În mod frustrant, companiile transferă responsabilitatea asupra părinților și utilizatorilor, lăudându-se cu controale parentale avansate, cum ar fi statistici de utilizare a dispozitivelor, limite de timp de ecran, mesaje de *time out* și conturi parentale conectate. Acest lucru nu face decât să transfere responsabilitatea de la companii, care angajează psihologi comportamentali cu scopul specific de a maximiza implicarea utilizatorilor, către părinți copleșiți sau chiar către copii². În aceste condiții, drepturile și obligațiile părintești nu mai pot fi privite doar în dimensiunea lor tradițională, ci trebuie regândite și

¹ A se vedea M. MARTONI, *Digital Transformation and e-Citizenship. Children's Access to Online Services*, în *Revista de Derecho Privado* nr. 48/2025, p. 74.

² Profesorul B.J. Fogg, fondatorul Persuasive Technology Lab de la Universitatea Stanford, a studiat și a dezvoltat un model comportamental, devenind astfel cunoscut ca „părintele” cercetării în domeniul tehnologiilor persuasive [a se vedea B.J. FOGG, *A Behaviour Model for Persuasive Design*, în *Proceedings of the 4th International Conference on Persuasive Technology (Persuasive '09)*, Association for Computing Machinery, New York, 2009, <https://doi.org/10.1145/1541948.1541999>]. Pornind de la modelul „*behaviour = motivation × ability × trigger*”, el a arătat că platformele digitale pot manipula comportamentele utilizatorilor prin ajustarea acestor trei elemente de bază. A se vedea S. SHOWMIYA, *Digital Persuasion: How Social Media Shapes What We Buy*, în *Indo Asian Journal of Management and Entrepreneurship*, vol. 16, nr. 8/2025, p. 411-423; H. LIN, H. WU, *Algorithmic Regulation for the Protection of Children*, disponibil la adresa https://www.researchgate.net/publication/386429914_Algorithmic_Regulation_for_the_Protection_of_Children.

extinse și asupra spațiului online. Astfel, protecția sănătății copilului presupune și prevenirea dependenței de ecrane sau a expunerii la conținut dăunător¹.

În timp ce la nivel legislativ statele s-au preocupat de crearea unui cadru juridic pentru exercitarea drepturilor și îndatoririlor părintești, psihologii din întreaga lume au pus bazele unei noi științe, intitulată *parenting*, care este un proces prin care părinții participă activ și conștient la dezvoltarea fizică, emoțională, socială și intelectuală a copiilor, ghidați de reguli bine trasate și impuse copilului.

Analizând tendințele societății contemporane, doctrina și jurisprudența în materia autorității părintești, se poate lesne observa faptul că noile modele de familii (familiile monoparentale, cele reconstituite sau cele formate prin uniuni civile) conturează noi perspective legislative, deoarece generează situații juridice complexe privind exercitarea autorității părintești și responsabilitățile parentale.

În era digitală, conceptul de *digital parenting* apare tot mai frecvent în studii de sociologice recente², iar juriștii încep să reclame necesitatea reglementării implicării părinților în protecția vieții private digitale a copiilor. Cercetările se concentrează pe rolurile, strategiile și provocările întâmpinate de părinți în mediul digital și pun accent pe modul în care părinții gestionează riscurile și oportunitățile lumii digitale pentru copii³. Părinții de astăzi se confruntă cu provocarea

¹ A se vedea A.M. GOLDAN, *Protecția copiilor...*, op. cit., p. 102-116.

² A se vedea A. FIDAN, S.S. SEFEROĞLU, *Digital Parenting in the Online Environments: A Review of Problems and Suggestions*, în *Bartın University Journal of Faculty of Education*, vol. 9, nr. 2/2020, p. 352-372, disponibil la adresa <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1138791>. Autorii susțin ideea că părinții trebuie să stăpânească competențele digitale de bază, pentru a fi capabili să gestioneze și să echilibreze oportunitățile și amenințările pe care mediile digitale le prezintă pentru copiii lor.

³ M. CASTRO-SÁNCHEZ, M.C. BECCARIA, S. CALAMANTE, R. SILVETTI, D. BERTUNI, *Problematisando la parentalidad digital: prácticas de control, sharenting y privacidad*, în *Dixit*, vol. 38/2024, disponibil la adresa <https://revistas.ucu.edu.uy/index.php/revistadixit/article/view/3784/3500>.

fără precedent de a-și ghida copiii prin această lume digitală din ce în ce mai complexă, care oferă oportunități educaționale și sociale incredibile, dar introduce și riscuri și capcane de siguranță noi pentru noi toți.

La modul general, am putea aprecia că *digital parenting* reprezintă o extensie modernă a autorității părintești, care combină protecția, educația și supravegherea digitală, adaptând rolul părinților la noile realități tehnologice și asigurând interesul superior al copilului în mediul online. Pe cale de consecință, autoritatea părintească în mediul digital se conturează ca o formă de protecție modernizată, adaptată noilor realități tehnologice.

Educația este o activitate socială cu obiectivul de a pregăti oamenii ca element activ al vieții sociale¹. Termenul derivă din substantivul *educatio*, care înseamnă creștere, hrănire, cultivare. Copilul are dreptul de a primi o educație care să îi permită dezvoltarea, în condiții nediscriminatorii, a aptitudinilor și personalității sale. Rolul educației realizate de către părinți este acela de a dezvolta aptitudini de bază și competențe sociale. Odată cu apariția și avansarea rapidă a tehnologiei, îmbinată cu utilizarea sa pe scară largă încă de la o vârstă fragedă, pe lângă responsabilitățile parentale tradiționale, a apărut necesitatea de a crește, educa și proteja copiii în mediile digitale. Mai precis, se impune ca autoritatea părintească să se extindă și asupra mediului online, unde copilul interacționează cu platforme digitale, rețele sociale și diverse aplicații. Această extindere presupune nu doar supravegherea și controlul activităților digitale ale minorului, ci și ghidarea sa în dezvoltarea competențelor digitale, conștientizarea riscurilor online și promovarea unui comportament responsabil în mediul virtual. La rândul lor, pentru a putea îndeplini aceste responsabilități, părinții digitali trebuie să înțeleagă ei înșiși

¹ www.wikipedia.org.

atât beneficiile și oportunitățile mediilor digitale, cât și riscurile pe care expunerea (excesivă sau moderată) o implică¹.

Dreptul la imagine și la viață privată al copilului include acum controlul asupra fotografiilor și datelor personale publicate pe internet. Educația nu înseamnă doar școală și formare clasică, ci și educație digitală, învățarea unor competențe care să permită copilului să utilizeze tehnologia în mod critic și responsabil. Părintele are datoria de a media relația dintre copil și tehnologie, de a stabili limite rezonabile și de a-l ghida în navigarea printr-un univers virtual care poate ascunde numeroase riscuri. În acest context, s-a conturat conceptul de *digital parenting*, care descrie noile responsabilități ale părinților: monitorizarea și ghidajul activității online, protecția datelor personale ale minorilor, sprijinirea lor în construirea unei identități digitale sănătoase și respectarea drepturilor copilului în mediul virtual. La celălalt pol se conturează un alt fenomen ce poate fi descris ca *parenting* algoritmic, unde rolul de îndrumare și control asupra dezvoltării copilului este parțial preluat de mecanismele opace și manipulative din mediul digital.

¹ D. ASLAN, A. ZINDEREN, *Ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Rollerini Üstlenme Süreçlerinin Çocukların Bilinçli Medya Tüketimine Yansıması (The Impact of Parents' Digital Parenting Role Adoption on Children's Conscious Media Consumption)*, în *Turkish Review of Communication Studies* nr. 46/2024, p. 75-96, disponibil la adresa <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3952950>. Acest studiu reprezintă prima analiză de amploare care investighează în detaliu cercetările existente privind parentalitatea digitală. În primul rând, s-a constatat că factori precum vârsta copilului, sexul părinților, nivelul de educație, competențele tehnice, structura familiei, etnia și religia joacă un rol important în parentalitatea digitală. Spre exemplu, părinții tind să stabilească limite de timp mai restrictive pentru copiii mai mari sau părinții cu studii superioare au fost mai puțin predispuși să impună restricții, în timp ce părinții cu competențe digitale avansate au preferat abordări de restricționare tehnică, precum filtrarea și setarea parolelor. În al doilea rând, studiul a evidențiat în mod clar o asociere semnificativă între comportamentul părinților și utilizarea tehnologiei digitale de către copii.

Spre exemplu, algoritmiile TikTok analizează fiecare secundă petrecută pe platformă – ce videoclipuri urmărește copilul, la ce postări reacționează cu *like*, unde comentează sau chiar unde se oprește din *scroll* pentru o fracțiune de secundă și astfel construiește un profil personalizat al copilului, cu scopul de a-i crea un *feed* personalizat. Astfel, părinții nu pot concura și nu pot contracara în timp real recomandările personalizate pe care le primește copilul în *feed* și care țintesc stimulii emoționali ai acestuia. *Blackout Challenge*, cunoscută și sub numele de „provocarea de sufocare” sau „provocarea leșinului”, devenită virală pe TikTok, încuraja utilizatorii să se stranguleze cu o curea până când leșină din cauza lipsei de oxigen. Algoritmul TikTok a amplificat acest tip de conținut nociv, deoarece utilizatorii tineri l-au considerat atractiv, însă consecințele au fost dramatice: în mai multe țări s-au înregistrat decese în rândul tinerilor sau cazuri de spitalizare, iar părinții au pornit acțiuni în justiție împotriva platformei¹. Recent, zeci de tineri din România au suferit fracturi și traume severe în urma unui alt trend TikTok numit *Superman Challenge*. Provocarea îi îndeamnă pe adolescenți să se arunce în față cu un braț întins, precum Superman, pentru a fi prinși de prieteni. În loc să fie prinși de aceștia, sunt lăsați să cadă și să se accidenteze².

În Italia, Autoritatea pentru Concurență a amendat platforma TikTok cu 10 milioane de euro după ce a constatat că aceasta nu a adoptat măsuri adecvate pentru a preveni răspândirea videoclipului *French Scar Challenge*, care îi îndemna pe utilizatori să își ciupească puternic pomeții obrazilor până la apariția vânătăilor, în scopul obținerii validării sociale³. Autoritatea a subliniat că mecanismele de

¹ E.M. JAFFE, *Likes, Liability, and the Law: Legal Challenges of Social Media's Impact on Adolescent Well-Being*, în Virginia Sports and Entertainment Law Journal, vol. 23, nr. 1/2025, p. 39; TH. CASADEI, *TikTok: Legal Perspective on the Digital Environment, Highly Accessed by Minors*, în Revista de Derecho Privado nr. 48/2025, p. 95.

² <https://www.forbes.com/sites/brucelee/2024/12/12/how-the-superman-challenge-on-tiktok-could-land-you-in-the-hospital>.

³ <https://en.agcm.it/en/media/press-releases/2024/3/PS12543>.

control ale companiei asupra conținutului difuzat pe platformă sunt inadecvate, în special în ceea ce privește materialele care pot pune în pericol siguranța minorilor și a persoanelor vulnerabile. Recent, o nouă provocare denumită *Chromebook Challenge* a devenit virală printre elevii americani, care introduc obiecte precum agrafe, ace sau foarfece în porturile USB sau de alimentare ale *Chrome book*-urilor școlare, provocând scurtcircuite, fum toxic și chiar incendii. Deși consecințele sunt deosebit de periculoase (risc de incendiu și explozie, expunerea la vapori toxici, deteriorarea echipamentelor din dotarea școlilor, atragerea de sancțiuni disciplinare), algoritmiile platformei nu au eliminat conținutul, ci, din contră, l-au amplificat.

În februarie 2024, Comisia Europeană a deschis o investigație împotriva platformei TikTok în baza Regulamentului privind serviciile digitale¹ (*Digital Service Act*) în domenii legate de protecția minorilor, transparența publicității, accesul la date pentru cercetători, precum și gestionarea riscurilor legate de proiectarea dependenței și de conținutul dăunător. Comisia va analiza, printre altele, respectarea obligațiilor legate de evaluarea și atenuarea riscurilor sistemice, în ceea ce privește efectele negative reale sau previzibile care decurg din proiectarea sistemului TikTok, inclusiv a sistemelor algoritmice, care pot stimula dependențele comportamentale, dacă instrumentele de verificare a vârstei utilizate de TikTok pentru a împiedica accesul minorilor la conținuturi inadecvate sunt rezonabile, proporționale și eficace, respectarea obligațiilor prevăzute în Regulamentul privind serviciile digitale de a institui măsuri adecvate și proporționale pentru a asigura un nivel ridicat de confidențialitate, siguranță și securitate pentru minori, în special în ceea ce privește setările implicite de confidențialitate pentru minori².

¹ Regulamentul (UE) 2022/2065 al Parlamentului European și al Consiliului din 19 octombrie 2022 privind o piață unică pentru serviciile digitale (Regulamentul privind serviciile digitale) (J.O. L 277 din 27 octombrie 2022).

² Disponibilă la adresa https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/ip_24_926, accesată la data de 30 septembrie 2025. Albania a

Așadar, autoritatea părintească, fără a-și pierde nucleul tradițional, trebuie să se adapteze noilor realități și să înglobeze în conținutul ei noile tehnologii. Controlul parental rămâne prima linie de protecție a copiilor, dar de multe ori poate fi insuficient în fața complexității algoritmilor¹. În realitate, mulți părinți nu au cunoștințele tehnice necesare pentru a înțelege modul în care funcționează algoritmii, în timp ce alții nu dispun de timpul sau de resursele necesare pentru a monitoriza constant activitatea online a copiilor.

Pe de altă parte, limitarea drastică a accesului la internet sau interzicerea jocurilor online – așa-numitul *helicopter parenting* – privează copiii de oportunități de învățare, socializare și dezvoltare a abilităților digitale². Aplicații precum Qustodio, care filtrează site-uri web, setează limite de timp, blochează aplicații, generează rapoarte detaliate și alerte bazate pe inteligența artificială, monitorizează apelurile, SMS-urile, YouTube, oferă buton de panică și protecție la dezinstalare sau aplicațiile de localizare prin GPS precum *Find my Kids*, care oferă notificări în timp real și chiar posibilitatea de a asculta zgomotul ambiental din jurul copilului, deși răspund unei nevoi reale de protecție, ridică probleme juridice și etice semnificative. În Statele Unite, aplicații precum *Bark* merg chiar mai departe, analizând mesajele, e-mail-urile și conținutul rețelelor sociale pentru a detecta semne de *cyberbullying*, *sexting* sau alte riscuri digitale. Din perspectivă legală, monitorizarea constantă presupune o limitare a vieții private

suspendat TikTok pentru un an după ce un adolescent a înjunghiat mortal un alt adolescent în urma unei dispute care a început pe această platformă. India a interzis TikTok în contextul unor motive legate de securitate și protecția datelor. În Canada, autoritățile au pornit recent o investigație, întrucât TikTok a colectat informații personale sensibile de la „un număr mare” de copii canadieni și le-a folosit pentru marketing online și direcționarea conținutului.

¹ H. MAY, *Too Hot, Too Cold: The Search for Just-Right Platform Liability for Recommendation Algorithms*, în *University of Cincinnati Law Review*, vol. 93, nr. 4/2025, p. 1182-1215.

² A se vedea A. GEORGESCU, *Limitele dreptului la viață privată în contextul educației digitale*, în P.R. nr. 6/2020, p. 38-48.

a copilului, limitare justificată de drepturile și obligațiile parentale privind educația și siguranța acestuia. Totuși, există riscul ca aceste aplicații să transforme protecția într-o formă de îngrădire legală a unor drepturi fundamentale¹.

În contextul expansiunii accelerate a mediului digital, se conturează la nivel european și internațional preocupări tot mai intense privind necesitatea adoptării unor reglementări clare referitoare la vârsta minimă la care copiii pot avea acces la rețelele sociale, în vederea asigurării protecției vieții private, a dezvoltării psiho-emoționale și a securității acestora în mediul online.

La data de 27 noiembrie 2024, Parlamentul Australian a adoptat *Online Safety Amendment (Social Media Minimum Age) Act 2024*² (Legea australiană privind vârsta minimă pentru utilizarea rețelelor sociale), care a intrat în vigoare la data de 10 decembrie 2025. Această modifică Legea australiană privind siguranța online din 2021, cu scopul de a stabili o vârstă minimă pentru utilizarea rețelelor sociale, atribuind platformelor de socializare responsabilitatea pentru siguranța utilizatorilor lor. Platformele au responsabilitatea de a introduce sisteme și procese care să garanteze în mod demonstrabil că persoanele sub vârsta minimă nu pot crea și deține un cont pe rețelele sociale. Legea impune platformelor de *social media* să ia măsuri rezonabile pentru a preveni crearea și menținerea conturilor de utilizatori sub 16 ani, sub sancțiunea unor amenzi civile. Excepții de la restricții sunt platformele educaționale și de sănătate, precum WhatsApp, Messenger Kids și Google Classroom.

Guvernul norvegian³ a lansat recent în consultare publică un proiect pentru o nouă lege care ar interzice platformelor de sociali-

¹ În același sens, a se vedea N. PLOȘTEANU, *Consecințe ale principiului interesului superior al copilului asupra monitorizării și supravegherii cu mijloace electronice ale acestora*, în R.R.D.A. nr. 6/2023, p. 94.

² Disponibilă la adresa <https://www.legislation.gov.au/C2024A00127/asma de/text>.

³ Disponibilă la adresa <https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/norway-moves-forward-with-age-limit-for-social-media/id3108682>.

zare să ofere servicii copiilor sub 15 ani. Scopul legii propuse este de a proteja copiii și tinerii de potențialele riscuri asociate cu utilizarea rețelelor de socializare, inclusiv expunerea la activități infracționale.

La 19 octombrie 2020, Franța a adoptat Legea nr. 2020-1266 din 9 octombrie 2020 privind reglementarea exploatarei comerciale a imaginii copiilor sub vârsta de 16 ani pe platformele online¹, care a intrat în vigoare la șase luni de la publicare, respectiv la 20 aprilie 2021. Legea, cunoscută și ca „Legea influencerilor minori”, reglementează activitatea desfășurată de copiii online pe platforme sociale precum TikTok, Instagram, YouTube. Ulterior, prin Legea nr. 2022-300 din 2 martie 2022 care vizează consolidarea controlului parental asupra mijloacelor de accesare a internetului² a fost introdusă obligativitatea ca toți producătorii de dispozitive care permit minorilor să acceseze servicii online și conținut susceptibil de a dăuna dezvoltării lor fizice, mentale sau morale (computere, smartphone-uri și tablete) să furnizeze un sistem de control parental preinstalat, care poate fi activat de părinți sau tutori la prima utilizare. Instalarea, utilizarea și (dacă este cazul) dezinstalarea sistemului trebuie furnizate utilizatorilor finali fără costuri suplimentare. În plus, legea interzice în mod explicit utilizarea datelor cu caracter personal ale minorilor colectate sau generate de sistemul de control parental în scopuri comerciale, cum ar fi marketingul direct, crearea de profiluri sau publicitatea comportamentală direcționată. Această interdicție rămâne în vigoare chiar și după ce minorul împlinește vârsta majoratului.

Legea nr. 2024-120 din 19 februarie 2024 privind asigurarea respectării dreptului la imagine al copiilor³ modifică mai multe articole din Codul civil francez referitoare la autoritatea părintească, astfel

¹ Disponibilă la adresa <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT00042439054/2021-05-18>.

² Disponibilă la adresa <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000045287677>.

³ Disponibilă la adresa <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000049163317>.

încât imaginile copiilor să fie mai bine protejate în contextul supra-expunerii multora dintre ei pe internet, în special de către propriii părinți. Legea conține patru articole care modifică prevederile din Codul civil francez în materia autorității părintești, clarificând astfel domeniului de aplicare al prerogativelor părintești prin integrarea protecției vieții private a copilului. Astfel, părinților le revine obligația de a proteja siguranța, sănătatea, viața privată, intimitatea și moralitatea copilului, de a-i asigura educația și de a-i permite dezvoltarea, cu respectul cuvenit persoanei sale.

Prin prisma drepturilor copilului, legea introduce în Codul civil francez dreptul la imagine al copilului. Art. 2 din lege a modificat art. 372-1 C. civ. francez, pentru a reaminti că dreptul la imagine al copiilor minori se exercită în comun de către părinți, respectând în același timp viața privată a acestora. De asemenea, reamintește că minorul trebuie să fie implicat în deciziile privind imaginea sa, în funcție de vârsta și gradul său de maturitate. La intersecția dintre libertatea de exprimare a părinților și interesul superior al copilului, drepturile la imagine apar ca o potențială sursă de conflict. Chiar dacă, în majoritatea cazurilor, intențiile părinților sunt bune, este esențial ca ei să fie mai bine informați și conștientizați de această nouă dimensiune a exercitării autorității parentale. Potrivit art. 3 din lege (care a modificat art. 373-2-6 C. civ. francez), în caz de dezacord între părinți cu privire la exercitarea dreptului la imagine al copilului, judecătorul poate interzice unuia dintre părinți distribuirea oricărui conținut referitor la copil fără autorizarea celuilalt părinte. În cele din urmă, art. 4 din lege a completat art. 377 C. civ. francez, care stabilește condițiile în care autoritatea părintească poate fi supusă delegării totale sau parțiale. Astfel, atunci când difuzarea imaginii copilului îi aduce grav atingere demnității sau integrității sale morale, judecătorul poate încredința exercitarea dreptului la imagine al copilului unei terțe persoane.